

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 5. novembra 1856.

Očitna preskušnja

učencov krajskih kmetijskih šol bo juter v četrtek, 6. dan t. m., dopoldne od devetih do poldne, popoldan pa od treh do šestih v učilnici c. k. kmetijske družbe na Poljanah v Ljubljani.

Gosp. udje kmetijske družbe, pa tudi vsak drug, komur je mar slišati, kaj se po novi osnovi kmetijskih učilnic učenci teh šol učé in naučé, so povabljeni naj pridejo poslušat.

Odbor c. k. kmetijske družbe v Ljubljani 1. listopada 1856.

Gospodarski pomenki.

(Dalje.)

Na prvo vprašanje: kaj zapopadajo v sebi? odgovorimo ob kratkem rekoč: Prebavljivi del vsakoršne živinske kerme ali piče obsega sploh zraven obilo vodnega 1. gnjilčne, 2. negnjilčne in 3. solne stvari. Na drobno pa ne bomo tukaj naštevali teh stvari, ker ni treba.

Na drugo vprašanje: kako se spremené v živinskem životu? rečemo sledeče: Mnogoverstno se preminja povžita kerma ali klaja v živinskem životu; sploh pa vendar moremo reči, da nazadnje pridemo tudi tū, kakor gori, na trojni razloček; napravljajo se namreč v živinskem životu: 1. zveze brez gnjilca, h katerim se šteje voda in ogelnokislina, in v tem, ko se omenjene stvari krojijo in zvezujejo, se dela posebno gorkota po životu in pa vlaga; skozi sopenje, kožno hlapenje in še po drugih potih pa jih meče život iz sebe. Dalje se k brezgnjilčnim zvezam šteje mast (loj in maslo) in pa sladkor (mlečni sladkor). — Drugo, kar se iz povžite klaje napravlja, so gnjilčne stvari, tū sem se šteje pred vsem krí, iz ktere se dela mesó, koža itd., potem pa se šteje tū sem tudi sirec (Käsestoff) in pa mnogi deli, iz katerih so dlaka (volna, šetine). — Tretje, kar se napravlja iz povžite klaje, so solne stvari, ktere se deloma že nahajajo v imenovanih gnjilčnih stvaréh (v kervi, siru in scavnici), deloma pa tudi ž njimi pripomorejo k napravi kostí. Velik del izmed njih pa se pomeče tudi po blatu iz života.

Če to, kar smo povedali, le memogredé enmalo prevdarimo, bomo spoznali, da zunaj ogelnokislina in vode (vlage), ktere obé iz života bežite v podobi puhov in gazov, se vsi ostali obstojni deli kerme najdejo v naštetih životnih izdelkih (v kervi, mesu, kostéh itd.) in sicer v polni meri, le v drugačnih podobah.

Na tretje vprašanje: kakošni razločki so v teh premembah pri kravi, kakošni pri prešiču? pa odgovorimo: prebavljivi deli povžite kerme se enako preminjajo sicer v životu krave in prešiča, al razločki v tem, kar se iz povžite kerme v životu izdelata, so veliki.

Treba je, da v svoj lastni dobiček gospodar na te razločke pazi.

Krava, glejte! ne dajé od sebe le blata in scavnice, temuč tudi mnogo mleka; prešič razun blata in scavnice ničesa ne zgubiva; vendar pa moramo mast za tretji prebavni izdelek vzeti, ne le zato, ker se ga veliko kakor ma-

sla pri kravi napraviti zamore, ampak tudi zato, ker pitanje prešičev ima ravno pglavitni namen, da se veliko masti v pitancu izdelata.

Svinska mast (slanina, špeh) pa je stvar brez gnjilca. Tedaj si moramo misliti, da v mast, čeravno se nareja s pripomočjo gnjilčnih stvari povžite piče, vendar nič gnjilčnih stvari ne pride. Kaj pa mar to učí? Kaj nek drugega kakor to, da večidel vsi gnjilčni deli, ki jih prešič v piči povžije, grejo v blato in scavnico svinsko; le malo teh gnjilčnih delov gré v krí, mesó in druge dele.

Svinska mast tudi nima rudninskih solí v sebi; čeravno se tudi brez njih mast napravljati ne more, jih vendar v dodelani masti nič ne ostane, tedaj grejo, kakor gnjilčne stvari povžite piče, tudi solne v blato in scavnico svinsko.

Ker tedaj mast svinska zunaj ogelca, vodenca in kislina nič drugega v sebi nima, tedaj ne gnjilca, ne fosfora, ne žvepla in nikakoršne druge rudninske solí, je pač očitno kot beli dan, da svinski gnoj zapopada vse te ravno imenovane stvari in sicer v tolikšni meri, v kolikoršni jih je iz povžite piče v-se dobil, le toliko manj, kar jih je šlo v krí in po kervi dalje.

Glejte! vsa druga pa je pri goveji živini.

Kravje mleko ni brez gnjilca, pa tudi ne brez solí kakor je svinska mast; zraven obilih brezgnjilnih stvari (masla in sladkora) ima tudi sira v sebi, v kterem ni le gnjilca in žvepla, temuč tudi solí. Vsega tega pa ni v svinski masti.

Po tem takem se tedaj mleko kot tretji kravji prebavni izdelek nikakor ne more primerjati s tretjim svinskim prebavnim izdelkom, to je, z mastjo, — in očitno je tedaj, da kravjek mora gnjilca, fosfora, žvepla in solí ravno toliko manj v sebi imeti, kolikor je teh stvari se podelalo v mleko, ali z drugimi besedami rečeno: svinski gnoj ima vés gnjilec, vse žveplo, vés fosfor in vse solí povžite piče v sebi, kravjek pa le malo, zato ker so se podelali za mleko.

Um in kemija tedaj dokazujeta, kteri gnoj je več vreden: kravji ali svinski? Očitno je, da svinski. Če pa gospodar od dobrega gnoja to terja, da ima kar naj več more omenjenih stvari v sebi, se bo pač tudi kmetovavec zediniti mogel z kemijo. (Dalje sledí.)

Konoplja zoper gosence na zelji ali kapusu.

Koliko škodo napravijo gosence marsiktero leto zelju (kapusu), je znano vsakemu gospodarju in vsaki gospodinji. In spet letos je bilo tega požrešnega merčesa v nekterih krajih na kupe. Oberali so jih, pa pridno dan na dan je bilo treba jih oberati in pokončevati; če ne, ni tudi oberanje nič zdalo.

In vendar imamo dosti gotov pomoček, večkrat poterjen in tudi v „Novicah“ že priporočan — pa Bogu bodí milo! da so dobri sveti tolikrat glas vpijočega v pušavi, Danes se bere kaka reč, juter je že pozabljena. Potrebno se nam tedaj zdí, še enkrat in sedaj, ko so požrešne